

Jaarverslag Overbetuwe Groen Natuurlijk 2017

In dit jaarverslag zal aandacht worden besteed aan de traditionele werkzaamheden van onze stichting, aan de nieuwe werkzaamheden die verband houden met voedselbos De Parkse Gaard, aan het werken met onze nieuwe Nederlanders / statushouders, aan het traditionele uitje ter afsluiting van het winterseizoen en aan de bestuurswerkzaamheden. Het verslag beslaat de periode januari tot en met december 2017. Hier en daar kijken we een beetje vooruit. Het “goede voornemen” is om ieder jaar een dergelijk verslag te maken. Het verslag is geschreven voor onze donateurs, andere belangstellenden en onze vrijwilligers. Zonder u hadden wij dit niet kunnen doen.

Leo Starink, voorzitter | Wim van Middelaar, penningmeester | Margreet Jellema, Elieke Starink-Ophoff | en per 1-1-2018 Jan Duindam, bestuursleden.

1. *Van het bestuur*

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik iets te vertellen over onze taken binnen de stichting. In de algemene vergadering van 28 november 2017 (zie verderop bij punt 7 “Toekomst”) is gevraagd om meer te vertellen over onze betrekkingen met overheidsinstanties en andere vrijwilligersorganisaties met vergelijkbare doelstellingen. Om het niet te zwaar te maken doen we dat aan de hand van twee recente voorbeelden.

Wandelroutes

In onze doelstelling staat onder andere het bevorderen van de toegang van het publiek tot de natuur in de Overbetuwe. De voedselbossen in Park Lingezege behoren daar nadrukkelijk ook toe. We vinden het belangrijk om daar vorm en inhoud aan te geven. We maken daar dan een plan van aanpak voor en bespreken dat eerst met elkaar en daarna met de andere voedselbossen. We brengen in kaart wie er allemaal mee te maken hebben buiten de SOGN en polsen alle belanghebbenden. En proberen iedereen mee te krijgen in een plan dat goed en haalbaar is. We betrekken er de bewegwijzering in, proberen de nieuwe route op de recreatiekaart van Park Lingezege te krijgen en leggen daar de nodige contacten voor. Uiteindelijk moet er nog een folder uit voortvloeien. Als de route dan op de kaart staat, moeten we de route wel nog “openen” en er reclame voor maken. Dat wordt dan wel een dingetje voor het nieuwe jaar. Het wandelpad over onverharde wegen gaat dan “De Groene Loper” heten. De route staat al op de website van SOGN.

Tweede voorbeeld: Behoud van het landschap

Onze collega's in Randwijk ontdekken dat er een plan bestaat om in de uiterwaarden tussen Heteren en Randwijk een nieuwe ontgronding toe te staan waarbij een hoeveelheid klei gewonnen wordt voor het maken van bakstenen. Als we niet ingrijpen wordt het landschap terplekke, dat belangrijk is door een oude “strang” en twee vluchtheuvels voor het wild bij hoogwater, en een prachtige rustige plas op grove wijze door elkaar geschud. En wild zit er, onder andere bevers! We steken de koppen bij elkaar, bestuderen de vergunningverlening, praten met de gemeente, kijken naar het effect van de plannen en hoe de historische context is. Uiteindelijk stellen we een zogenaamde zienswijze op, en sturen die naar de gemeente. Dat doen ook andere partijen. Op 19 januari 2018 werden we uitgenodigd voor

een overleg met de gemeente en de onderneming die de klei wil winnen. Behalve SOGN zijn ook onze collega's uit Randwijk, diverse dorpsraden en buurtschappen aanwezig. Het blijkt dat de kleiwinner naar de ingediende bezwaren heeft geluisterd, met de eigenaar van de grond heeft overlegd en het plan aanmerkelijk heeft aangepast. Toch blijven er aan de kant van de indieners van de zienswijzen nog wensen en bezwaren bestaan. Wordt vervolgd, waarbij de keus gemaakt moet worden: meegaan met de ontgronder en een stukje natuur winnen met het plan, of niet meegaan en bezwaar maken, waarbij de oude historische uitloop van de rivier met rust wordt gelaten, maar geen nieuwe natuur ontstaat. Misschien is het goed om met onze vrijwilligers nog een bezoek te brengen aan het betreffende stuk, en te zien hoe iedereen er in staat.....

2. *Knotten en snoeien*

Datum 1917	Naam + Adres	Perso-nen	waaronder stagiaires	Knot-ten	Snoei-en	Haag (m)	Opmer-kingen
04-01	Tielsestraat, Valburg	7	1	8		6	
28-01	Tielsestraat, Valburg	10				27	4 statushouder
14-02	Grote Molenstraat, Elst	7		8			11 staken geplant
17-02	Tobbenhofsestraat, Elst	3			5		
17-02	Tobbenhofsestraat, Elst	3			3		
25-02	locatie tegenover Hollanderbroeksestr.46, Elst	6		5			1 status-hdr
22-03	Breedlersestraat, Elst	2		4			
23-03	Oostermeintbos, tegenover Langstraat 8, Elst	1			16		
25-03	De Wuurde, Elst	7			13		2 status-hdr
27-03	Elster Grindweg, Driel	6		4			
28-03	De Parkse Gaard, Elst	2		1			
11-18	De Parkse Gaard, Elst	12		3			
02-12	Grote Molenstraat, Elst	14		15			1 status-hdr
16-12	Grote Molenstraat, Elst	9		10			12 nieuwe staken geplant

In totaal hebben wij 14 keer gewerkt, op 10 verschillende locaties. Daarbij zijn 58 knotwilgen geknot; 23 nieuwe wilgenstaken geplant; 37 hoogstamfruitbomen gesnoeid en 33m meidoornhaag gesnoeid. En dat alles dankzij een gemiddelde opkomst van 6,4 vrijwilligers!

3. *Voedselbos De Parkse Gaard*

Als SOGN-bestuur kregen we in 2016 de kans om 1,5 ha voedselbos in De Park, onderdeel van Park Lingezege, te beheren. Waarom ons voedselbos 'De Parkse Gaard' heet is nu duidelijk. Dit wordt nieuwe natuur volgens de principes van de permacultuur. Het past goed bij de doelstelling van de SOGN: behoud en verbetering van de kwaliteit van het landschap en natuur en betrekken van de mensen daar bij.

We begonnen in voorjaar 2016 op kale klei. Het enige dat groeide rond ons terrein is een aantal oude knotwilgen die al lang door de SOGN bijgehouden worden.

De aanplant, volgens een door ons gemaakt ontwerp, werd bekostigd door de Parkorganisatie omdat het deel uitmaakt van hun inrichting. Na twee groeiseizoenen wordt de naam 'bos' nog lang niet waargemaakt en het uiteindelijke beeld zal meer parkachtig dan bosachtig zijn.

Met een voedselbos proberen we de krachten die zorgen dat een natuurlijk bos steeds groter, rijker en diverser wordt, te

combineren met voedselproductie. Dit levert een rijk gevarieerd voedselaanbod op van

appels, peren, pruimen, honingbessen, appelbessen,

hazelnoten en walnoten plus lindenblad als

salade, eetbare bloemen zoals van de hibiscus en daglelie, wortels van

bijvoorbeeld mierikswortel om maar wat te noemen.

We gaan uit van meerjarige soorten:

bomen, struiken en lagere beplanting. Dat is

waarom het 'permacultuur' genoemd wordt. We gaan niet met eenjarige teelten ieder jaar ploegen, zaaien, wieden enzovoort. En dus is er de eerste jaren nog niet veel te oogsten (maar we besparen ons veel werk). Juist in de vaste begroeiing ontwikkelt zich een diverse natuur vol insecten, vogels en andere dieren.

Straks groeien bessen aan struiken onder fruitbomen, waarbij ze in het voorjaar het volle zonlicht ontvangen om te bloeien en daarna onder de bladeren van de fruitbomen in wat meer schaduw afrijpen. En tussen de notenbomen staan de Siberische erwtenbomen die stikstof binden in de bodem waar noten goed van groeien, die nectar geven voor insecten en die eetbare bonen opleveren. Op deze manier is bewust gezocht naar combinaties die elkaar ondersteunen..

Ook letten we op beschutting tegen wind, (elzenrij), goede bodemontwikkeling (niet bewerken en bedekt houden en mulchen), veelzijdig nut van beplanting (voor bijen, bodemverbetering, schaduw).

Uitreiking door wethouder van Baal van de nieuwe werkjas voor de vrijwilligers van SOGN

We vinden het een spannend experiment om te doen en zijn blij dat we in Park Lingezege de kans krijgen.

Naast de vier bestuursleden die begonnen aan deze uitdaging zijn meer mensen welkom om mee te doen. Diverse SOGN'ers hebben meegeholpen in het afgelopen jaar bij activiteiten als water geven, al te hoog opschietende kruiden rond de struiken wegsnijden, wormen uitzetten. In deze prille fase komen we problemen tegen met de bodem die nog niet genoeg bodemleven en organisch materiaal bevat.

Later hopen we met kleine bijsturingen het bos te beheren, maar we zullen zien hoe het gaat uitpakken. Het is een nieuw pad in landschapsontwikkeling én natuurbehoud én voedselteelt.

Monitoren van de verwachte toename van soorten planten en dieren is van belang. Dit zetten we op samen met de drie en op termijn vier andere voedselbossen in De Park die elk een heel eigen karakter hebben.

We geven excursies en workshops. Informatie hierover is te vinden op <https://deparksegaard.nl>.

We verwelkomden in 2017 tientallen groene vrijwilligers uit Overbetuwe bij de uitreiking van de werkjacks door wethouder Van Baal.

Er groeien jonge wilgen op de Parkse Gaard om beschutting te geven. Dit worden de knotbomen van de toekomst!

4. *Werken met statushouders*

In 2015, op de Landelijke Natuurwerkdag van november, zijn we begonnen met onze werkzaamheden open te stellen voor statushouders. Gemakkelijk ging dat niet. Snel bleek dat we moesten zorgen voor adequate werkkleding en een geschreven instructie annex woordenboek waarin in de eigen taal de werkzaamheden worden beschreven. In 2016 was de opkomst van deze nieuwe vrijwilligers, voortreffelijk. Zowel in Elst als bij onze collega's in Randwijk. Onze indruk was dat iedereen "happy" was met dit initiatief. Ook de Gemeente was enthousiast. In 2017 leek alles goed te gaan tot ongeveer het eind van het winterseizoen. Daarna hebben we een paar van onze nieuwe Nederlanders alleen nog gezien tijdens het uitje naar Pannerden. Maar ondanks herhaalde pogingen om de contacten te herstellen kwamen ze niet meer op onze werkdagen. Naar de reden voor dit wegblijven kunnen we slechts gissen. We vestigden onze hoop op de medewerking van Vluchtelingenwerk Oost-Nederland die in onze regio door de gemeente belast is met het faciliteren van de integratie. We kregen toestemming om middels een PowerPoint presentatie propaganda voor ons werk te maken. Er werden 3 presentaties gehouden maar daar zijn geen nieuwe vrijwilligers uit voort gekomen.

5. *8 april het jaarlijkse uitje*

Ook dit jaar gingen wij ter afsluiting van het winterseizoen weer samen op stap met onze collega's in Randwijk. Onze bestemming was Fort Pannerden waar een rondleiding en een lunch waren georganiseerd. De opkomst was goed, inclusief een 5-tal mensen uit Eritrea die we op deze wijze konden bedanken voor hun inzet.

6. *NL-Doet*

Op zaterdag 11 maart hebben we met NL-Doet in de Parkse Gaard met 7 vrijwilligers een pergola gebouwd voor kiwibessen met stevige kastanjuhouten palen. Verder hebben we

bessenstruiken aangeplant, meidoornstammetjes geplaatst als markering van de bessenstruiken. Ook hebben we lisdodden bij de poel verwijderd. Tijdens de lunch werd soep geserveerd en kregen we onverwachts bezoek van Forte Welzijn die een heerlijke appeltaart kwam brengen namens het Oranjefonds.

7. *Landelijke Natuurwerkdag*

De opening van het winterseizoen 2017 begon zoals gebruikelijk op de eerste zaterdag van november, 4 november dus. Omdat al ongeveer twee jaar verstreken was met onderhoud aan het Oostermeintbos, hebben we deze dag gebruikt om daar met hulp van velen de handen eens uit de mouwen te steken. Onderhoud aan de paddenpoel was hard nodig. De jonge wilgen schoten daar als paddenstoelen uit de grond. Het water was voor mensen nauwelijks zichtbaar. Ook het pad naar de poel was niet goed meer zichtbaar door de vele takken die bij harde wind van de bomen waren gevallen. Het aantal belangstellenden was ongeveer 40, de welpen en scouts niet meegerekend. In vier ploegen verdeeld werd aan vier activiteiten enthousiast gewerkt: de poel, de abelen opslag bij het wilde-bijen-hotel en bij de abelenlaan. En het maken van rillen in het bos langs de paden. Het was ook plezierig dat onze collega's uit Randwijk met een behoorlijk aantal waren vertegenwoordigd. Helaas hadden onze statushouders verstek laten gaan. Een nieuwigheid was de openlucht gaarkeuken die bij de poel was neer gestreken en erwtensoepp serveerde compleet met authentiek houtvuur en bijbehorende rook.

Het resultaat mag er zijn. De paddenpoel is weer goed zichtbaar en ook het pad erheen is duidelijk te volgen. Een bescheiden wegwijzer naar de poel zou de bezoekers van het bos goed uitkomen. Temeer omdat de wandeling "Rondje Oostermeint" op 20 meter langs de poel loopt. Aan het begin van het pad dat aftakt van de ronde weide met de perenbomen staat het nieuwe bijenhotel met een adequate uitleg. In de weide is, enkele weken eerder het rondlopende pad gemaaid met een forse bosmaaier. Te vermelden is nog dat Staatsbosbeheer, van wie wij dit bosje mogen onderhouden, van plan is om in het najaar van 2018 alle zieke essen te kappen en af te voeren. Dat gaat ook gebeuren in het Bremertonbos.

8. *Wilde Bijen werkgroep*

Er is een wilde bijen hotel gemaakt op De Parkse Gaard met subsidie van de gemeente. In de groep zitten vrijwilligers uit de hele gemeente. We hebben een schoolklas uitgenodigd om ons te helpen met de aanleg ervan. Houtblokken, riet, klei, waren de bestanddelen die we verzameld hebben. De kinderen waren enthousiast, stelden 100 vragen, boorden gaatjes en knipten riet op maat en vonden het allemaal geweldig. Wij ook trouwens. Het resultaat was een bijen hotel. We hopen met deze werkgroep ook in de toekomst nog wat hotels als deze te maken.

9. *Toekomst*

Voor het eerst sinds de oprichting van SOGN in 2000 werd op 28 november 2017 een bijeenkomst met alle vrijwilligers gehouden. Het bestuur had hier behoefte aan omdat wij het gevoel hadden dat we teveel hooi op de vork aan het nemen waren en de vrijwilligers mogelijk door alle nieuwe activiteiten de band met "de club van vroeger" niet zo sterk meer voelden. Dat bleek wel mee te vallen en er werd geanimeerd gesproken over zaken als het werven van nieuwe landschapswerkers en bestuursleden, meer inhoudelijke communicatie over onze contacten met instanties en collega vrijwilligersorganisaties, meer doen met

nieuwe media, meer doen aan PR en onze herkenbaarheid in Overbetuwe, en blijven communiceren over het doel en de ontwikkeling van De Parkse Gaard. In dit licht vermelden we het tot stand komen van de nieuwe website en de enorme inzet van Piet Scheepens daarbij. Een uitvoeriger verslag van de bijeenkomst is verstuurd naar alle vrijwilligers.

10. De jaarrekening van SOGN over 2017

De financiële administratie wordt bijgehouden door de penningmeester Wim van Middelaar in de vorm van een elektronisch kasboek. De inkomsten betreffen subsidies van de Gemeente en diverse charitatieve instellingen en vrijwillige donaties van particulieren. Ook ontvangen wij vrijwillige donaties uit dank voor knotten en snoeien. De uitgaven zijn niet uitgesplitst naar categorieën. Er zijn reiskosten, kosten voor lidmaatschappen van organisaties als Vleermuizenwerkgroep Gelderland, deelname aan congressen, opleidingen op het gebied van permacultuur, werkkleding, PR-materiaal en website, kosten van banken, initiële kosten voor de inrichting en beplanting van De Parkse Gaard, vergaderkosten, en de kosten voor het jaarlijkse uitje (€ 293.25). Samenvattend dit overzicht:

SOGN financieel jaaroverzicht 2017		Waarvan voor De Parkse Gaard 2017	
Inkomsten	€ 8.992,89	Inkomsten	€ 4.184,90
Uitgaven	€ 8.655,72	Uitgaven	€ 3.037,90
Positief saldo	€ 5.034,95	Positief saldo	€ 1.147,00

De financiële positie tot uiting komend in een doelmatige reserve, is gezond.
